

ANNA ANTCZAK

**Katedra Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki**

WINO – POŁĄCZENIE ALTERNATYWNEGO INWESTOWANIA ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH I PASJI

Artykuł przedstawia charakterystykę i możliwości inwestowania na słabo opisanym rynku win inwestycyjnych, będącym jednym z rodzajów inwestycji alternatywnych. Omawia również główne cechy niniejszego rynku oraz najbardziej popularne indeksy cen, publikowane przez londyńską giełdę win Liv-ex.

Słowa kluczowe: inwestycje alternatywne, inwestycje w wino.

1. Wprowadzenie

Inwestowanie to bez wątpienia jeden z głównych czynników, który prowadzi nie tylko do ogólnego rozwoju gospodarczego, ale również umożliwia pomnożenie posiadanego kapitału początkowego. Poprzez odpowiednie zaangażowanie środków finansowych, inwestowanie pozwala na uzyskanie znacznych korzyści majątkowych lub, jeśli mowa o inwestowaniu w czynnik ludzki, korzyści niematerialnych.

Do niedawna, dominującą formą lokowania i pomnażania kapitału były tradycyjne instrumenty finansowe takie jak akcje, obligacje czy bardziej ryzykowne instrumenty pochodne. Jednakże, coraz bardziej niestabilna sytuacja na rynkach finansowych spowodowała, iż inwestorzy zaczęli poszukiwać nowych, bezpieczniejszych metod inwestowania, które jednocześnie byłyby dostosowane do ich indywidualnych potrzeb. Rezultatem tych oczekiwań było pojawienie się nowej kategorii inwestycji, jaką są inwestycje alternatywne. Z racji ciągłego wzrostu popularności tych inwestycji ich wachlarz stale się poszerza, dzięki czemu są one dostępne zarówno dla bardziej, jak i mniej zamożnych inwestorów. Dodatkowym atutem, wpływającym na atrakcyjność inwestycji alternatywnych, okazała się być możliwość rozwoju pasji i emocji, które im towarzyszą.

Jedną z kategorii inwestycji alternatywnych jest rynek przedmiotów kolekcjonerskich, którego cechą charakterystyczną jest inwestowanie długoterminowe. Tylko w ten sposób dany przedmiot może nabrać odpowiedniej wartości na rynku, a co za tym idzie przynieść wysokie zyski, zwłaszcza jeśli jest to przedmiot bardzo rzadki i pożądany przez innych kolekcjonerów. Do najbardziej popularnych przedmiotów kolekcjonerskich można zaliczyć inwestycje w znaczki, fotografie, zegarki, samochody czy wino.

Celem tego artykułu jest przybliżenie zagadnienia inwestycji alternatywnych oraz możliwości inwestowania na rynku wina, który zyskuje coraz więcej zwolenników zarówno w Polsce, jak i na świecie.

2. Inwestycje alternatywne – nowa kategoria inwestycji

Inwestycje, podobnie jak inne kategorie ekonomiczne, można poddać różnym klasyfikacjom. W literaturze przedmiotu możemy spotkać się z kilkoma podziałami inwestycji, jednak w niniejszym artykule nacisk został położony na podział ze względu na przedmiot inwestycji¹. W tym podziale wyróżnimy zatem inwestycje:

- w aktywa finansowe (zwane także inwestycjami klasycznymi bądź tradycyjnymi),
- w aktywa niefinansowe (czyli inwestycje alternatywne).

Inwestycje klasyczne polegają na lokowaniu kapitału w inny podmiot gospodarczy, który ma charakter niematerialny – czyli w tzw. instrument finansowy. Najczęściej są to akcje, obligacje bądź instrumenty pochodne, takie jak opcje czy kontrakty terminowe.

O wiele ciekawszą opcją wydają się być jednak inwestycje alternatywne, polegające na inwestowaniu w dobra materialne, z którymi inwestor pokłada nadzieje na ich wzrost wartości w pewnym horyzoncie czasowym. Do tej kategorii inwestycji zalicza się wszystkie te, które nie mieszczą się w definicji inwestycji tradycyjnych. Stąd też ich zakres jest o wiele szerszy i pozwala na większy wybór. Charakterystycznymi przedmiotami tych inwestycji są zazwyczaj nieruchomości, dzieła sztuki, czy przedmioty kolekcjonerskie, takie jak wina, monety, kamienie szlachetne lub znaczki pocztowe². Coraz częściej są to również, tzw. dobra luksusowe, a więc zabytkowe samochody, konie wyścigowe, czy pamiątki po znanych osobach. Zakres tych inwestycji jest więc szeroki, a jego granice są niekiedy po prostu umowne. Ich popularność stale rośnie nie tylko ze względu na

---

¹ W. Lasota, *Inwestycje w aktywa niefinansowe*, [w:] D. Podedworna-Tarnowska (red.), *Dylematy inwestowania: Rodzaje, efektywność, przykłady*, Wydawnictwo POLTEXT, Warszawa 2011, s. 253.

² *Ibidem*, s. 259.

wysokie stopy zwrotu, czy niską korelację z tradycyjnymi grupami aktywów, ale również na możliwość rozwijania pasji i zainteresowań. Warto pamiętać jednak, że przy tego typu inwestycjach, istotnym elementem jest czas – są to bowiem inwestycje o charakterze długoterminowym, stąd też rzadkością jest uzyskanie właściwych korzyści, w czasie krótszym niż 5 lat³.

3. Charakterystyka rynku win inwestycyjnych

Wino towarzyszy człowiekowi już od zarania dziejów. Najstarsze udokumentowane ślady produkcji wskazują, że historia wina liczy sobie ponad 7 tysięcy lat i prowadzi do krajów kaukaskich (obecnie tereny Gruzji i Armenii)⁴. Wkrótce, szlakami handlowymi, wino zaczęło docierać do basenu Morza Śródziemnego

i zyskiwać coraz większą popularność, między innymi w starożytnej Grecji, gdzie traktowano je jako nektar bogów. Stąd też, w niektórych kulturach wino ma również znaczenie symboliczne, zwłaszcza w obszarze religijnym. Nie inaczej jest w przypadku religii chrześcijańskiej, gdzie wino także nacechowane jest boską mocą. Przemiana wody w wino przez Jezusa Chrystusa sprawiła, że do dnia dzisiejszego wino jest nieodłącznym elementem chrześcijaństwa.

W dzisiejszych czasach wino ma dużo mniejsze znaczenie, jednakże to szlachetne gatunkowo, jest kojarzone z elegancją i prestiżem. Dla wielu ludzi jest wręcz pasją, której są w stanie poświęcić życie.

W odróżnieniu od tradycyjnych instrumentów finansowych, wino występuje w formie fizycznej, dzięki czemu jest w stanie zachować swoją wartość w okresach kryzysów. Jednakże do win inwestycyjnych można zakwalifikować jedynie drobny ułamek ogólnej produkcji wszystkich gatunków. O tym, które z win, będą należeć do tej grupy, decyduje kilka warunków. Przede wszystkim, istotnym czynnikiem jest tutaj zależność między popytem a podażą. Wielkość produkcji najwyżej cenionych win jest ściśle limitowana, co wpływa na ograniczenie podaży, przy jednoczesnym rosnącym popycie (ze względu na zwiększenie jakości i rzadkości win)⁵. Taka zależność, tworzy z kolei podstawę bardzo udanego i stabilnego rynku o wysokim potencjale inwestorskim.

Równie istotne jest, aby wino charakteryzowało się wysoką i stałą jakością, potwierdzoną opiniami cenionych krytyków winiarskich, między innymi Jamesa Sucklinga czy Roberta Parkera – twórcy 100-punktowego systemu rankingo-

---

³ K. Borowski, *Inwestycje alternatywne a strategie banków inwestycyjnych*, [w:] A. Szelańska (red.), *Współczesna bankowość inwestycyjna*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2009, ss. 254-255.

⁴ <http://o-winie.pl/jak-kupowac-i-jak-pic/krotka-historia-wina/> 7.04.2017.

⁵ <http://www.wineadvisors.pl/> 8.04.2017.

wego win, zgodnie z którym każde wino może uzyskać od 50 do 100 punktów (w ocenie brane są pod uwagę czynniki, takie jak: kolor, wygląd, smak, potencjał)⁶. O wielkości znaczenia skali Parkera w wycenie świadczy fakt, iż została ona powszechnie przyjęta przez środowisko winiarskie na całym świecie, a różnica kilku punktów jest w stanie zmienić cenę danego wina, nawet o kilkadziesiąt procent.

Kolejną cechą, typową dla win inwestycyjnych, jest ich trwałość liczona w dziesięcioleciach (wino szybko dojrzewające nie nadaje się do spekulacji). Średnio, wino bardzo dobrej jakości osiąga dojrzałość po 5-7 latach, jednakże według koneserów optymalnym okresem jest 12-18 lat, kiedy to wino uzyskuje najwyższą jakość oraz smak (rys. 1). W przypadku win inwestycyjnych mówi się o trwałości średnio 40-50 lat, chociaż niektóre gatunki mogą zachować swoją jakość jeszcze dłużej. Przyjmuje się, że rekomendowany horyzont czasowy inwestycji w wino powinien wynosić 5 lat.

Rys. 1. Wzrost wartości wina a jego wiek

Źródło: <http://www.winewealth.net/wines-that-rise-in-value/> 8.04.2017.

⁶ Według skali wina w przedziale: 96-100 są uznawane za „nadzwyczajne”; 90-95 za „znakomite”; 80-89 to wina „bardzo dobre”; 70-79 wina „średnie”, „przeciętne”; 60-69 to już wina „poniżej średniej” zawierające widoczne braki; zaś wina w przedziale 50-59 to wina uznawane za niedopuszczalne. Więcej informacji na stronie [<https://www.erobertparker.com>].

Oprócz powyższych cech, duży wpływ na wartość wina ma miejsce jego pochodzenia oraz gatunek szczepu, z którego powstało. Wyjątkowe znaczenie na rynku win mają te, oznaczone jako *Premiere Cru* (*First Growths*) według klasyfikacji napoleońskiej z 1855 roku⁷. Tym samym, można zauważyć, iż rynek ten jest zdominowany przez wina francuskie, gdyż klasyfikacja ta grupuje, w pięć kategorii, najważniejszych producentów pochodzących z rejonu Bordeaux. Do kategorii pierwszej (czyli *Premiere Cru*) zalicza się jedynie pięć winnic: Chateau Lafite Rothschild, Chateau Latour, Chateau Margaux, Chateau Mouton Rothschild oraz Chateau Haut Brion. Powierzchnia winnic jest dokładnie określona, co jednocześnie limituje maksymalną produkcję producentów. Stąd też, każdego roku na rynek wchodzi mniej niż 90 tys. skrzynek win *First Growths*.

Wielu krytyków uważa, iż powyższa klasyfikacja nie jest do końca szczerą i miarodajnym punktem odniesienia co do jakości wina, gdyż bardziej bazuje na tradycji oraz renomie danej winnicy. Dlatego też, od marca 2009 brytyjski dom handlowy *Liv-ex*, który zajmuje się bezpośrednio obrotem win, określa ich standard, bazując na klasyfikacji z 1855 roku, ale dodatkowo uwzględnia bieżące konteksty ekonomiczne⁸.

4. Formy inwestowania na rynku wina

Kapitał na rynku wina, może być ulokowany na różne sposoby, nie ma jednej narzuconej formy. Każda z metod różni się stopniem ryzyka, wysokością prognozowanej stopy zwrotu, horyzontem inwestycji czy wreszcie wkładem początkowym, który musi wnieść inwestor.

Najpopularniejszą metodą jest stworzenie własnego portfela trunków, przez zakup skrzynek wina. Jedna skrzynka, zawierająca 12 butelek o pojemności 0,75 litra jest minimalną jednostką obrotu jaką może zakupić inwestor. Zakupione butelki mogą zostać przetransportowane w miejsce wybrane przez inwestora, bądź też leżakować w profesjonalnie wyposażonych piwnicach na wino, co wiąże się z dodatkowymi, rocznymi opłatami. Wysokość tych opłat jest z kolei uzależniona głównie od rodzaju wina (każde preferuje inne warunki przechowywania), jego rocznika, miejsca produkcji oraz liczby wyprodukowanych butelek, a co za tym idzie popytu na nie. Zaletą przechowywania wina poza miejscem zamieszkania, jest jednak fakt, że w takim przypadku nie trzeba opłacać podatku VAT oraz akcyzy⁹.

⁷ <http://getfound.pl/wp-content/uploads/2015/01/lekcja1.pdf> 8.04.2017.

⁸ <http://www.owinie.info/klasyfikacja-jakosci-win/> 08.04.2017.

⁹ T. Goliński, Rynek wina i sztuki, [w:] U. Ziarko-Siwek (red.), Tradycyjne i alternatywne inwestycje finansowe w świetle kryzysu finansowego, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2012, s. 181.

Drugą możliwością są tzw. inwestycje „en primeur”, nazywane również „wine futures” ze względu na fakt, iż transakcje są zbliżone do rynku futures. Ten rodzaj inwestycji polega na kupnie wina na rynku pierwotnym, leżakującego w beczkach, na kilka lat przed zabutelkowaniem. Podczas en primeur, dokonywane są pierwsze oceny młodych win i tworzone są ich pierwsze cenniki. Jednak dopiero po przelaniu wina do butelek, ujawnia się jego prawdziwa wartość. Stąd też, en primeur, daje możliwość zakupienia wybornych trunków po znacznie niższych cenach (w niektórych przypadkach jest to wręcz jedyny sposób na zakup wina), jednocześnie jednak zwiększa ryzyko inwestycji¹⁰, gdyż wycena wartości młodego wina we wczesnej fazie jego życia, nie jest łatwym zadaniem i często taka ocena może być wysoce niepoprawna.

Inwestować w wino można również przez fundusze inwestycyjne. Według szacunkowych danych, w roku 2011, na całym świecie zarejestrowanych było około 100 funduszy inwestujących w wino. Łączna wartość aktywów, którą zgromadziły te fundusze, wynosiła około 300 mln USD, co stanowiło 10% rocznego obrotu na rynku win inwestycyjnych¹¹.

Ostatnia możliwość jest dość ekstrawagancka i skierowana raczej do prawdziwych pasjonatów wina. Opcja ta wymaga również wysokich nakładów inwestycyjnych, gdyż pozwala na zakup własnej winnicy. Stąd też, jest ona skierowana do najzamożniejszych osób, które posiadają aktywa w wysokości co najmniej 50 mln CHF. Wśród winnic, które można wybrać, są między innymi te, które znajdują się w Bordeaux, Australii czy we Włoszech¹².

5. Londyńska giełda Liv-ex jako miejsce obrotu winem inwestycyjnym

Dla każdego rynku, istotnym elementem są miejsca zorganizowanego obrotu aktywami. W przypadku rynku win inwestycyjnych, na świecie można wyróżnić kilka giełd¹³, które pozwalają zawierać transakcje kupna i sprzedaży win. Jednakże największym i zarazem najważniejszym, cieszącym się zaufaniem wśród inwestorów, miejscem obrotu winami jest londyńska giełda – London International Vintners Exchange (Liv-ex), założona przez Jamesa Miles’a i Justina Gibbs’a w 1999 roku. Powstanie platformy transakcyjnej Liv-ex było znaczące dla całego rynku win inwestycyjnych. Rynek, który do tej pory był nieprzejrzysty i miał problemy z płynnością, stał się rynkiem zorganizowanym.

¹⁰ *Trudne negocjacje winnych futures*, www.parkiet.com/artykul/796714.html 7.04.2017.

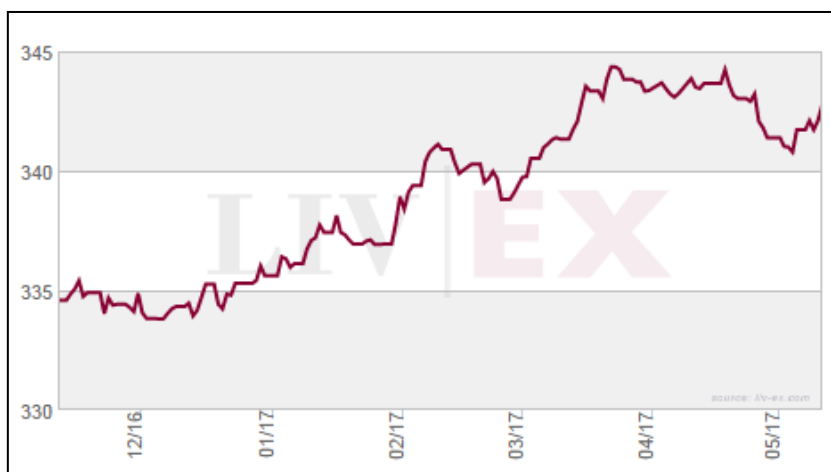
¹¹ B. Drewnowska, *Duże zyski zamknięte w butelkach i beczkach*, www.parkiet.com/artykul/1046107.html?p=1 7.04.2017.

¹² M. Kamiński, *Wine banking*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2014, s. 70.

¹³ Na przykład w Nowym Yorku, czy w Hongkongu.

O potęgę londyńskiej giełdy może świadczyć fakt, iż obecnie ma ona ponad 400 członków w 33 krajach, na 6 kontynentach¹⁴. Z ponad 3 milionów wierszy danych bieżących i historycznych, Liv-ex publikuje regularnie cotygodniowe i comiesięczne aktualizacje rynku win inwestycyjnych oraz zestaw pięciu indeksów pokazujących ruchy cen najważniejszych klas wina. Ceny, które są używane do obliczenia indeksu, to ceny win w obligacjach, wyrażane w funtach szterlingach. W swojej budowie indeksy te są podobne do indeksów giełdowych. Skład wskaźników jest regularnie aktualizowany – jedne wina są dodawane, inne zaś usuwane.

Pierwszym indeksem jest publikowany codziennie Liv-ex Fine Wine 50 (rys. 2), który jest szacowany na podstawie pięćdziesięciu win, wszystkie z Bordeaux. Roczniki są dodawane z trzyletnim opóźnieniem, natomiast po 10 latach są one usuwane. Podczas obliczeń brane są pod uwagę średnie ceny danych win¹⁵.

Rys. 2. Wykres indeksu wina Liv-ex Fine Wine 50 za okres 12.2016-05.2017

Źródło: http://www.liv-ex.com/staticPageContent.do?pageKey=Fine_Wine_50 06.05.2017.

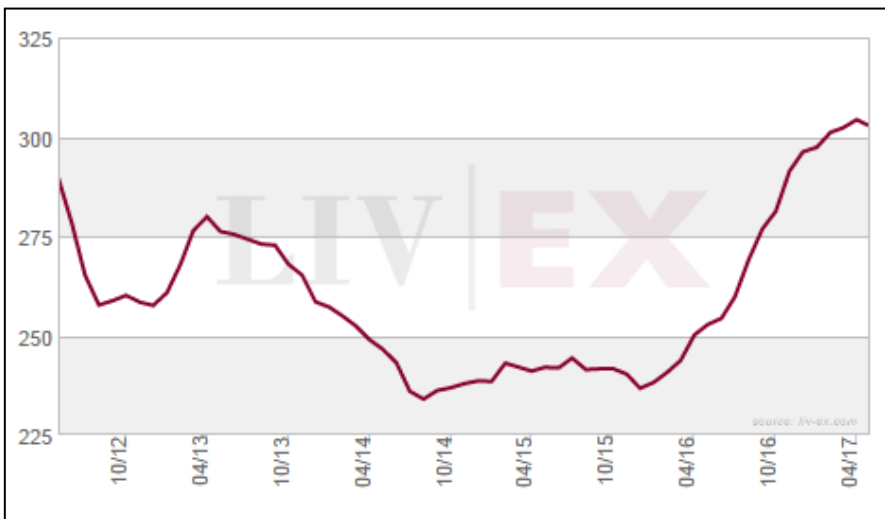
Kolejny indeks, wyliczany miesięcznie, to Liv-ex Fine Wine 100 (rys. 3), utworzony w 2001 roku, uznawany przez analityków za najważniejszy indeks wina na świecie. Wyliczany jest miesięcznie, w oparciu o wycenę stu najbardziej poszukiwanych win, z czego prawie 90% stanowią wina Bordeaux. Indeks ten uwzględnia również poziom produkcji danego wina, a także jego malejącą, wraz

¹⁴ www.wineinvestment.com/wine-investment/liv-ex/

¹⁵ www.liv-ex.com/staticPageContent.do?pageKey=Fine_Wine_50 9.04.2017.

z upływem czasu, podaż. Stąd też wina starsze niż 25 lat są usuwane z indeksu¹⁶. Dodatkowo wszystkie wina kwalifikowane do tego indeksu, muszą spełniać określone warunki, z których zasadniczym jest wycena Parkera nie niższa niż 95 punktów.

Trzecim indeksem jest Liv-ex Bordeaux 500, wyliczany miesięcznie i oszacowany wstecz do 2003 roku. Jest to indeks najbardziej obszerny, gdyż odzwierciedla ruch cen 500 czołowych win, a więc obrazuje zmiany na tzw. „szerokim” rynku win (nie tylko w inwestycyjnym wymiarze). W jego skład, który jest korygowany corocznie, oprócz win Bordeaux, wchodzi także między innymi wina reńskie, burgundzkie, szampany oraz tak zwane wina z Nowego Świata. Z danego rodzaju, w indeksie funkcjonują tylko najświeższe dostępne roczniki. Indeks ten jest ważony cenowo¹⁷.

Rys. 3. Wykres indeksu wina Liv-ex Fine Wine 100 za okres 10.2016-04.2017
Źródło: http://www.liv-ex.com/staticPageContent.do?pageKey=Fine_Wine_100 06.05.2017.

Typowy portfel win inwestycyjnych jest odzwierciedlany przez kolejny indeks, jakim jest Liv-ex Wine Investables. Wyliczany jest on miesięcznie i dodatkowo został oszacowany wstecz do 1988 roku, a więc jego notowania są najdłuższe spośród wszystkich indeksów Liv-ex. W jego skład wchodzi wina Bordeaux z 24 wiodących chatteaux. Tak jak i w przypadku Liv-ex 100, aby zakwalifikować się do tego indeksu, wina muszą spełnić określone warunki, między innymi zdobyć co najmniej 95 punktów zgodnie ze skalą Parkera. Indeks

¹⁶ www.liv-ex.com/staticPageContent.do?pageKey=Fine_Wine_100 9.04.2017.

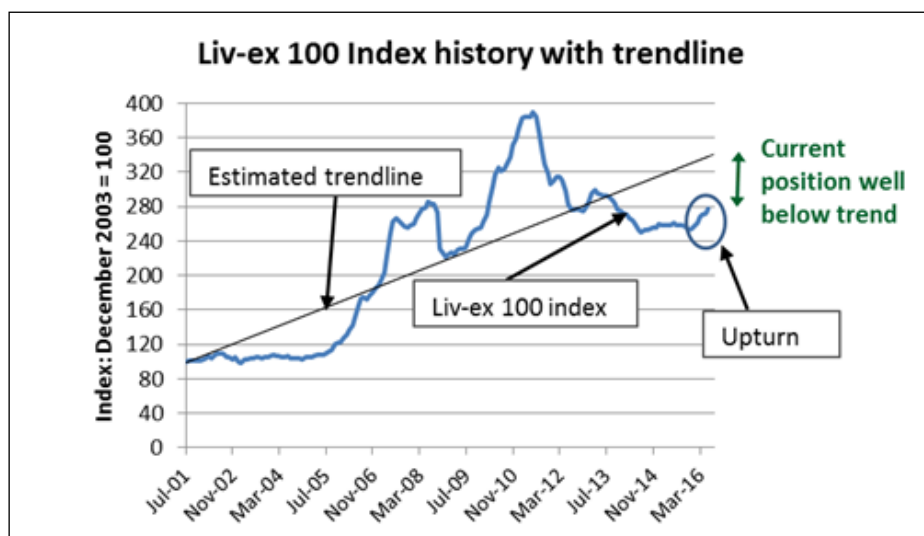
¹⁷ www.liv-ex.com/staticPageContent.do?pageKey=Bordeaux_500 9.04.2017.

jest ważony cenowo i dodatkowo uwzględnia malejącą, wraz z upływem czasu, dostępność rocznika¹⁸.

W odpowiedzi na zachodzące zmiany na rynku win inwestycyjnych (poszerzenie rynku), w styczniu 2014 roku został uruchomiony indeks Liv-ex 1000, który składa się z siedmiu mniejszych subindeksów: Liv-ex Bordeaux 500, Bordeaux Legends 50, Burgundy 150, Champagne 50, Rhone 100, Italy 100, Rest of the World 50. Tym samym indeks ten jest ważony cenowo¹⁹.

Analizując najdłuższy wiarygodny indeks cen win – Liv-ex Investables, od jego powstania w 1988 roku, można zaobserwować, iż sukcesywnie od 2001 roku do prawie 2011 roku (z lekkim załamaniem trendu w 2008 roku) zwrot stopy z inwestycji w wina rósł. Wyraźny spadek cen można było odnotować w okresie od 2011 do 2014 roku, kiedy to wszystkie indeksy win zanotowały straty. Mimo to, widać już ponowny powrót do linii trendu. Ceny w dalszym ciągu znacząco się zwiększają, częściowo ze względu na defensywne właściwości wina – jako składnik fizyczny, dobre wino jest cenną inwestycją w okresach niepewności. Historycznie jest znacznie mniej zmienne niż akcje, a co za tym idzie, niesie za sobą mniejsze ryzyko rynkowe. Dodatkowo taka inwestycja nie jest w większości okoliczności powiązana z cenami innych aktywów.

Rys. 4. Kształtowanie się indeksu Liv-ex 100 w latach 2001-2016

Źródło: <http://everyinvestor.co.uk/2016/08/03/fine-wine-continues-to-perform-strongly/> 07.05.2017.

¹⁸ www.liv-ex.com/staticPageContent.do?pageKey=Fine_Wine_Investables 9.04.2017.

¹⁹ www.liv-ex.com/staticPageContent.do?pageKey=Fine_Wine_1000 9.04.2017.

6. Podsumowanie

Rynek win inwestycyjnych to niewątpliwie temat ciekawy i w przeciwieństwie do inwestycji tradycyjnych, niezbyt szeroko zbadany i opisany w literaturze przedmiotu. Niewątpliwie, ogromną zaletą jest istnienie londyńskiej giełdy wina, która sprzyja wzrostowi zainteresowania tym rynkiem i pozwala analitykom na zastosowanie metod ilościowych do badań tego jakże specyficznego i nadal niszowego rynku inwestycji alternatywnych. Podsumowując, można wnioskować, iż wino nie jest jedynie środkiem konsumpcji, ale również dobrą inwestycją, która w dłuższej perspektywie czasowej pozwala osiągać duże zyski. Trzeba mieć jednak na uwadze, że tego typu inwestycja jest przeznaczona dla ludzi cierpliwych (wysokie stopy zwrotu osiąga się dopiero po około 5 latach od inwestycji), zamożnych, ale również posiadających pasję związaną z winami – ich produkcją, jakością i smakiem. Oczywiście należy również pamiętać, że rynek win inwestycyjnych cechuje się niską płynnością, co może zwiększyć ryzyko inwestycyjne.

Literatura

- [1] **Borowski K.:** *Inwestycje alternatywne a strategie banków inwestycyjnych*, [w]: A. Szelańska (red.), *Współczesna bankowość inwestycyjna*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2009, ss. 254-255.
- [2] **Goliński T.:** *Rynek wina i sztuki*, [w]: U. Ziarko-Siwiek (red.), *Tradycyjne i alternatywne inwestycje finansowe w świetle kryzysu finansowego*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2012, s. 181.
- [3] **Kamiński M.:** *Wine banking*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2014.
- [4] **Lasota W.:** *Inwestycje w aktywa niefinansowe*, [w]: D. Podedworna-Tarnowska (red.), *Dylematy inwestowania: Rodzaje, efektywność, przykłady*, Wydawnictwo POL-TEXT, Warszawa 2011, s. 253.
- [5] www.erobertparker.com
- [6] www.everyinvestor.co.uk
- [7] www.getfound.pl
- [8] www.liv-ex.com
- [9] www.owinie.info
- [10] www.o-winie.pl
- [11] www.parkiet.com
- [12] www.wineadvisors.pl
- [13] www.wineinvestment.com
- [14] www.winewealth.net

WINE – A COMBINATION OF ALTERNATIVE INVESTMENTS AND PASSION

Summary

This article presents the characteristics and opportunities of the poorly described, wine investments market, which is one of the types of alternative investment. It also discusses the main features of this market and the most popular price indices published by the London Fine Wine Market: Liv-ex.

Keywords: alternative investments, wine investments.

